

# Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Mateřská škola pro zrakově postižené



Škola Jaroslava Ježka



„Jedině děti vědí, co hledají“

Antoine de Saint-Exupéry

Školní vzdělávací program Mateřské školy pro zrakově postižené byl vydán ředitelkou školy (§3, odst. 3 zák. č.561/2004 Sb. v platném znění - školský zákon) pod č.j.: ŠJJ/254/2019 s platností a účinností od 1. 11. 2019.


Školní vzdělávací program byl projednán Školskou radou Školy Jaroslava Ježka dne 24. 10. 2019. K 31. 10. 2019 končí platnost ŠVP č.j. ŠJJ/140/2017.

PaeDr. Martina Helešicová  
ředitelka školy

## OBSAH:

1. Identifikační údaje: .....	- 4 -
2. Charakteristika ŠVP: .....	- 5 -
3. Podmínky vzdělávání: .....	- 5 -
3.1. Materiální, hygienické a bezpečnostní podmínky .....	- 5 -
3.2. Personální a pedagogické podmínky: .....	- 6 -
3.3. Spolupráce s rodiči: .....	- 6 -
3.4. Organizace vzdělávání: .....	- 6 -
4. Klíčové kompetence .....	- 8 -
4.1. Kompetence k učení .....	- 8 -
4.2. Kompetence k řešení problémů .....	- 8 -
4.3. Komunikativní kompetence .....	- 9 -
4.4. Sociální a personální kompetence .....	- 9 -
4.5. Činnostní a občanské kompetence .....	- 9 -
5. Kompetence ve speciální péči pro zrakově postižené .....	- 10 -
5.1. Logopedická péče .....	- 10 -
5.2. Zraková terapie .....	- 10 -
5.3. Prostorová orientace .....	- 10 -
6. Speciální vzdělávací cíle .....	- 10 -
6.1. Rozvíjení dítěte a jeho schopnosti učení .....	- 10 -
6.2. Osvojení si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost .....	- 11 -
6.3. Získání osobní samostatnosti .....	- 11 -
7. Vzdělávací obsah .....	- 11 -
7.1 Hledám své blízké .....	- 11 -
7.2 Věci mají své místo .....	- 12 -
7.3 Poznávám své tělo .....	- 14 -
7.4 Zkoumám přírodu .....	- 15 -
8. Očekávané výstupy .....	- 17 -
8.1. Dítě a jeho tělo .....	- 17 -
8.2. Dítě a jeho psychika .....	- 17 -
8.3. Dítě a ten druhý .....	- 18 -
8.4. Dítě a společnost .....	- 18 -
8.5. Dítě a svět .....	- 19 -
9. Program rozvoje náhradních smyslů a zachovaných zrakových funkcí .....	- 19 -
9.1. Sluch .....	- 19 -
9.2. Hmat .....	- 19 -
9.3. Čich a chuť .....	- 20 -
10. Program prostorové orientace a samostatného pohybu .....	- 20 -
11. Program individuální logopedická péče .....	- 20 -
12. Program zrakové terapie .....	- 21 -
13. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami .....	- 22 -
14. Vzdělávání dětí nadaných .....	- 22 -
15. Vzdělávání dětí od dvou do tří let .....	- 22 -
16. Autoevaluace .....	- 22 -

Používané zkratky:

- ŠJJ – Škola Jaroslava Ježka
- ŠVP – Školní vzdělávací program předškolního vzdělávání  
Mateřské školy pro zrakově postižené
- MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- ŠR – Školská rada Školy Jaroslava Ježka
- MŠ – Mateřská škola pro zrakově postižené
- PHV – přípravná hudební výchova
- SPC – Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené
- ŠPP – školní poradenské pracoviště
- TZP – těžké zrakové postižení
- CNS – centrální nervová soustava
- ZUŠ – základní umělecká škola
-  - environmentální výchova, vzdělávání a osvěta

## 1. Identifikační údaje:

Název: Škola Jaroslava Ježka, Mateřská škola, základní škola, praktická škola a  
základní umělecká škola pro zrakově postižené

Adresa: Praha 1, Loretánská 19 a 17, PSČ 118 00

telefon - škola: 220 51 52 64-5

e-mail: [info@skolajj.cz](mailto:info@skolajj.cz)

[www.skolajj.cz](http://www.skolajj.cz)

Zřizovatel školy: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 7, Praha 1

Ředitelka školy: PaedDr. Martina Helešicová

Program vytvořily: PhDr. Lenka Miklová – zástupkyně ředitele pro MŠ a ZUŠ

Lenka Kafková DiS – učitelka MŠ

Bc. Veronika Bolechová, DiS. – učitelka MŠ

Do zpracovaného ŠVP byl zařazen i části z ŠVP z 1.9.2013 a z 1.9.2017, zejména náplň  
předmětů speciálně pedagogické péče.

## 2. Charakteristika ŠVP:

Škola byla založena v roce 1807 pod názvem Soukromý ústav pro slepé děti a na oči choré v č.p. 178, Loretánská ulice č. or. 11. V r. 1837 byl zakoupen Vrbnovský palác č.p. 104 a v roce 1887 dům č. p. 103. Od r. 1879 se o děti staraly sestry řádu Milosrdných sester svatého Karla Boromejského, který patřil pod Strahovské opatství. V roce 1948 převzal školu stát a byla otevřena mateřská škola. Ve škole začali učit kvalifikovaní učitelé.

MŠ zajišťuje pro děti s postižením zraku všestrannou péči a výuku speciálních dovedností, jejichž zvládnutí zvýší samostatnost a soběstačnost zrakově postižených a výrazně jim usnadní život. MŠ akceptuje individualitu každého postiženého dítěte a snaží se ho všestranně rozvíjet.

Do MŠ jsou přijímány děti s různými stupni zrakového postižení (slabozraké, zbytky zraku, nevidomé) a děti s kombinovaným postižením (tělesným, smyslovým, mentálním a zdravotním) ve věku od 2 let, pokud je schopné zvládnout denní režim MŠ a udržuje osobní čistotu. Děti s různým postižením zraku mohou mít i výrazně odlišné mentální schopnosti, zpravidla se rozvíjejí nerovnoměrně a opožděně. Jejich výchova proto má individuální charakter a děti dosahují stanovených cílů a kompetencí výrazně odlišným tempem a s odlišnou úspěšností. Důležitým momentem ve výchově zrakově postižených dětí je reedukace resp. kompenzace zraku a orientace na podchycení hudebního nadání dětí. Před přijetím dítěte případně zpočátku docházky do MŠ je dítě podle typu postižení vyšetřeno příslušnými odbornými lékaři a na základě diagnóz je stanoven výběr speciální péče, metod práce a individuálně přizpůsoben denní program. Třídy zpravidla nejsou věkově homogenní. Na volná místa mohou být v souladu s právními předpisy přijaty děti s jiným zdravotním postižením. Přijetí do MŠ doporučuje speciálně pedagogické centrum na základě žádosti zákonného zástupce dítěte. Kapacita MŠ je 16 dětí.

## 3. Podmínky vzdělávání:

### 3.1. Materiální, hygienické a bezpečnostní podmínky

ŠJJ se nachází v klidné historické části Prahy na Hradčanech. Je umístěna ve dvou palácích a vlastní dvě přilehlé zahrady. V roce 1993 se uskutečnila rozsáhlá rekonstrukce, která vytvořila z budov moderní školu.

Mateřská škola má dostatečně velké prostory a takové uspořádání, které vyhovuje nejrůznějším skupinovým a individuálním činnostem zrakově postižených dětí. Interiér MŠ je upraven bezbariérově pro osoby se zrakovým a tělesným postižením. Osvětlení učeben má optimální intenzitu pro zrakově postižené s možností regulace. Podle individuálních potřeb je možné vybavit dítě lokálním osvětlením jeho pracovního místa. Dětský nábytek s oblými rohy a hranami, tělocvičné nářadí (také možnost využívat školní tělocvičnu), zdravotně hygienické zařízení (umývárny a toalety) s patřičně kontrastními obrysy i vybavení pro odpočinek dětí (lůžka) jsou přizpůsobeny nejen antropometrickým požadavkům, ale také požadavkům odpovídajícím zrakovému handicapu dětí, počtu dětí a závažnosti jejich postižení. Zařízení mateřské školy je zdravotně nezávadné, bezpečné a zároveň splňuje estetická kritéria.

Vybavení hračkami, pomůckami, speciálními pomůckami, materiály a doplňky odpovídá počtu dětí, jejich věku a zvláště typu a stupni postižení. Toto vše je průběžně kontrolováno a doplňováno. Hračky a jejich doplňky jsou umístěny v dosahu dětí, aby si je děti mohly samostatně brát a zároveň se vyznaly v jejich uložení. Děti se samy podílejí na úpravě a výzdobě prostředí a jejich vystavené práce si mohou prohlédnout i rodiče.

MŠ pravidelně využívá i prostory ZŠ – např. pravidelná návštěva keramické dílny, tělocvičny a cvičné kuchyňky.

Prostory MŠ bezprostředně navazují na školní zahradu. Zahrada je vybavena tak, aby umožňovala rozmanité aktivity dětí (houpačky, klouzačka, průlezky, pískoviště, v letním období nadzemní bazén) a je z ní přístupná toaleta. Na školní zahradě dle zájmu dětí probíhá i nácvik jízdy na odrážedlech, koloběžkách, tříkolkách a kolech. Plot zahrady je sestaven ze svislých tyčí a je dostatečně vysoký, aby nemohlo dojít k úrazu.

Všechny vnitřní i venkovní prostory mateřské školy pro zrakově postižené děti splňují bezpečnostní a hygienické normy dle platných předpisů (týkajících se např. čistoty, teploty, vlhkosti vzduchu, osvětlení, hlučnosti, světla a stínu, alergizujících či jedovatých látek a rostlin, bezpečnostních madel atd.). S ohledem na těžké postižení zraku dětí a pro snadnou orientaci, samostatný a bezpečný pohyb je dále interiér MŠ upraven kontrastními nátěry zárubní, vypínačů a schodů. Sociální zařízení je vybaveno tmavými obklady za bílými umyvadly a tmavými poklopy na WC mísách. Okna jsou v dolní části opatřena mřížemi. Podlahovou krytinu tvoří koberec (prostor pro práci a hru) a linoleum (komunikace).

### 3.2. Personální a pedagogické podmínky:

ŠJJ vykonává mimo jiné činnost MŠ, ŠJJ vede ředitelka školy. O hospodaření MŠ se stará ekonom ŠJJ. Škola zajišťuje částečně i zdravotní péči - o děti pečuje zdravotní sestra ve spolupráci se školní pediatřičkou, oftalmologem a stomatologem. ŠJJ má vlastní moderně vybavenou kuchyni s kvalifikovaným personálem. Zajišťuje pro MŠ snídaně, svačiny a obědy (u internátního dítěte případně i večeře). Jídlo odpovídá zásadám zdravé výživy a je možné vařit i speciální diety. Ve škole je dodržován pitný režim. Pro účast na některých akcích (oční vyšetření, divadlo atd.) může mateřská škola použít školní auto s řidičem.

Ve škole působí školní poradenské pracoviště ve složení psychologka, výchovný poradce, třídní učitelka, sociální pracovníce, případně další pedagogičtí pracovníci, které se zabývá specifickými potřebami a problémy dětí, spolupracuje s rodiči a ostatními pedagogy.

Sociální pracovníce řeší především problémy dětí se sociálním znevýhodněním (s nařízenou ústavní výchovou, v postavení azylanta, z prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením, z národnostních menšin, s cizojazyčnou výchovou apod.) a kromě toho radí a pomáhá rodičům. Dle potřeby je ve styku se sociální pracovníci v místě bydliště dítěte.

Vzdělání pedagogů MŠ se řídí požadavky zákona o pedagogických pracovnících a příslušnými prováděcími předpisy. Ve třídě MŠ pracují učitelé a podle potřeby asistent pedagoga. Speciální péči (logopedii, zrakovou terapii a prostorovou orientaci) zajišťují speciální pedagogové s další rozšířenou kvalifikací pro tuto činnost. Služby pedagogů jsou organizovány takovým způsobem, aby byla vždy a při všech činnostech zajištěna dětem optimální pedagogická péče.

Učitelky z I. stupně ZŠ průběžně sledují vývoj předškolních dětí a spolupracují s učitelkou mateřské školy. Učitelka MŠ sleduje úspěšnost dětí, které začaly plnit povinnou školní docházku.

### 3.3. Spolupráce s rodiči:

Škola se snaží, aby ve vztazích mezi rodiči a pedagogy panovala oboustranná důvěra, vstřícnost a spolupráce na základě partnerství. Rodiče postižených dětí jsou zpočátku bezradní a potřebují odbornou radu a morální podporu. Pedagogové sledují konkrétní potřeby dětí resp. rodin. Pokud se vyskytnou problémy, konzultují je s psychologem školy nebo dalšími členy ŠPP. Pedagogové jednají s rodiči ohleduplně, taktně a s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole. Jsou pravidelně a dostatečně seznamováni se vším, co se ve škole děje. Pedagogové pravidelně informují rodiče o vývoji dítěte a společně s nimi se domlouvají na postupu při jeho výchově a vzdělávání. Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě. Nabízí rodičům poradenský servis o dostupných pomůckách, o speciálních metodách přípravy zrakově postiženého dítěte na školu, zprostředkovává vyšetření u oftalmologa, pediatra, stomatologa.

Při ŠJJ pracuje Spolek Jaroslava Ježka pro nevidomé děti z.s. a Školská rada, ve které jednu třetinu členů tvoří rodiče dětí a žáků ŠJJ.

### 3.4. Organizace vzdělávání:

MŠ má celotýdenní provoz ve dnech školního vyučování s možností umístění dítěte do internátu školy v odůvodněných případech. Délka denního provozu MŠ se v daném školním roce přizpůsobuje požadavkům rodičů.

Denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na individuální možnosti a potřeby dětí, které se pohybují v dostatečně klidném a bezpečném prostředí a jsou pod stálým dohledem pedagogů. Na začátku docházky do MŠ je uplatňován individuálně přizpůsobený adaptační režim. Poměr spontánních a řízených činností je v denním režimu vyvážený. Dítěti je poskytována speciální péče (tyflopédická, logopedická, prostorová orientace a rozvoj náhradních smyslů). Děti jsou podněcovány k vlastní aktivitě, aby se samostatně zapojovaly do činností a podílely se na jejich organizaci. Mohou pracovat svým tempem. Pokud to děti potřebují, mají možnost uchýlit se do klidného koutku, kde si mohou odpočinout a při osobní hygieně mají dostatek soukromí. Plánování činností vychází z potřeb a zájmů dětí.

Škola může organizovat zotavovací pobyty dětí ve zdravotně příznivém prostředí, výjezdy do zahraničí a další akce související s výchovně vzdělávací činností školy.

Děti od 5 do 7 let se mohou v květnu každého roku zúčastnit talentových zkoušek do ZUŠ pro zrakově postižené a uspějí-li, mohou v ní navštěvovat PHV (přípravná hudební výchova).

### **Denní režim školy**

Časové rozpětí se přizpůsobuje dětem a dané činnosti:

7.30 – 8.00 příchod do MŠ

8.00 – 8.30 volná hra s individuálním přístupem

8.30 – 8.45 rozvoj náhradních smyslů

8.45 – 9.00 rozcvička

9.00 – 9.30 plánované aktivity

9.30 - 9.50 svačina

v době mezi 10.00 – 12.00 pobyt venku a dále speciální péče (logopedická a tyflopédická, zraková terapie, prostorová orientace a samostatný pohyb, zdravotní tělesná výchova)

12.10 – 12.40 oběd

12.40 – 13.40 odpočinek

13.40 - 14.15 volná hra

14.15 - 14.45 plánované aktivity

14.45 - 15.00 rozvoj náhradních smyslů

15.00 - 15.20 odpolední svačina

15.20 - 16.40 pobyt venku

16.40 - 17.00 volná hra

### **Týdenní režim školy**

Pravidelně se opakující činnosti, které se vzájemně prolínají v integrovaných blocích, jsou řízené činnosti:

- z estetické oblasti to jsou činnosti hudební, literární a dramatické, výtvarné
- z rozumové oblasti to jsou činnosti jazykové, rozumové a matematické
- z tělovýchovné oblasti to jsou činnosti pohybové, herní, sportovní a průpravné
- z environmentální oblasti

### **Pravidelně se opakující akce:**

MŠ pravidelně zajišťuje následující kroužky:

1. „Kouzla s hlinou“ – V kroužku keramiky se děti seznámí s různými technikami modelování, s keramickou hlinou, s používáním keramických glazur. Vyzkouší si různé typy keramické hlíny. Naučí se techniky zdobení. Děti si vytvářejí výrobky – hrníčky, sošky, reliéfy, které potom vypálíme v naší keramické peci.
2. „Zábavné kuchtění“ – Na kroužku se děti naučí základním postupům při přípravě jednoduchých i složitějších pokrmů. Během roku si vyzkoušíme krájet, strouhat, loupat, míchat, péct i vařit. Velký důraz klademe na rozeznávání vůní, a chutí. Formou hry se dítě učí sebeobsluze. Děti si vyzkouší přípravu studených i teplých pokrmů. Hodiny jsou



připravovány tematicky dle ročních období či svátků (Velikonoce, Vánoce apod.). Kuchařské potřeby, které děti používají, jsou přizpůsobeny jejich věku a schopnostem.

3. „Hrátky s angličtinou“ – Zábavnou a poutavou formou učíme děti komunikovat v angličtině krok za krokem. Hrajeme hry, zpíváme písničky, kreslíme, vyprávíme příběhy. Lekce probíhá 2x týdně – jednou pro předškolní děti a podruhé pro menší děti. Učební pomůcky jsou přizpůsobeny věku dětí.
4. „Zdravé tělo“ – Ve sportovním kroužku se děti učí poznávat své tělo, základní pohybové dovednosti a spolupráci mezi sebou. Paní učitelky k tomu využívají hry a hrátky, které dětem umožní si zacvičit.
5. „Šikovné ručičky“ - V tomto výtvarném kroužku se děti seznámí s různorodými výtvarnými technikami a materiály, rozvinou jemnou motoriku, představivost a estetické cítění. Děti si prostřednictvím tohoto kroužku upevňují např. znalost barev, tvarů, stavby postavy apod. Výrobky jsou uzpůsobeny aktuálnímu ročnímu období, svátku či jiné události. V každé lekci čeká na děti pohádka, písnička nebo básnička.

Škola organizuje ve spolupráci s dalšími subjekty canisterapii a hipoterapii.

#### Spolupráce školy s dalšími subjekty:

- Spolek Jaroslava Ježka pro nevidomé děti z.s. – finančně podporuje pravidelné akce školy (dárek dětem k Mikuláši, na Vánoce, k MDD, příspěvek rodičům na úhradu nákladů na školu v přírodě)
- Pedagogické fakulty, střední pedagogické školy, vyšší odborné školy (vždy obory zaměřené na spec ped.) – studentské praxe  
Škola Jaroslava Ježka je fakultní školou Pedagogické fakulty UK
- Organizace provozující canisterapii a hipoterapii

#### **4. Klíčové kompetence**

Pro etapu předškolního vzdělávání zrakově postiženého dítěte jsou za klíčové považovány tyto kompetence vztahující se k dětem, které ukončují vzdělávání

##### 4.1. Kompetence k učení

###### **Dítě ukončující předškolní vzdělávání:**

- má chuť zkoumat prostředí a předměty a získávat informace náhradními smysly (popř. zbytky zraku),
- má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách,
- má pozitivní vztah k hudbě, má chuť se hudebně projevovat, rádo poslouchá hudbu,
- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo,
- učí se nejen spontánně ale i vědomě, soustředí se na činnost, vyvíjí úsilí, záměrně si zapamatovává,
- pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí.

##### 4.2. Kompetence k řešení problémů

###### **Dítě ukončující předškolní vzdělávání:**

- všímá si dění a problémů v bezprostředním okolí,
- řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nácviku s dospělým a opakování), náročnější s pomocí dospělého,
- má správnou schopnost manipulační činnosti s předměty (správný úchop), analýzu a syntézu zkoumaného, postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně

vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty, využívá při tom dosavadních zkušeností,

- zpřesňuje si početní představy, užívá čísel a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti,
- nebojí se chybovat a nemá strach z neznámého, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu.

#### 4.3. Komunikativní kompetence

##### **Dítě ukončující předškolní vzdělávání:**

- ovládá řeč (všechny vyvozené pojmy jsou podepřené názorem), hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje,
- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky,
- ovládá dovednosti, které předchází čtení a psaní; je schopné se záměrně soustředit na daný úkol, zvládá pravolevou orientaci a orientaci na ploše; umí používat pomůcky pro výcvik Braillova písma; čte jednoduché reliéfní obrázky; dokáže hmatem sledovat linii na ploše,
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu, aktivně ji používá ke komunikaci s okolím,
- dovede využívat informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (počítač, audiovizuální technika, telefon),
- ví, že lidé se dorozumívají různými jazyky a že je možno se jim učit.

#### 4.4. Sociální a personální kompetence

##### **Dítě ukončující předškolní vzdělávání:**

- samostatně rozhoduje o svých činnostech a umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej,
- dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování,
- vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost, chápe, že takovéto chování není správné a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže čelit projevům násilí jiného dítěte a projevům ponižování a ubližování,
- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídit, při společenských činnostech se domlouvá s ostatními a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy,
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, se kterými se setkává ve svém okolí,
- přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim.

#### 4.5. Činnostní a občanské kompetence

##### **Dítě ukončující předškolní vzdělávání:**

- svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat,
- chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá,
- zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřený aktuálnímu dění,
- spoluvytváří pravidla společenského soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovat,
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, respektuje omezení vyplývající z jeho handicapu.

## 5. Kompetence ve speciální péči pro zrakově postižené

### 5.1. Logopedická péče

Dítě se aktivně zapojuje do logopedické péče, chápe, že srozumitelná řeč je pro zrakově postižené dítě důležitá k dorozumívání mezi dětmi i dospělými.

### 5.2. Zraková terapie

Dítě umí a má chuť využívat zbytky zraku při všech činnostech. Zamezujeme tím vzniku funkční vady zraku.

### 5.3. Prostorová orientace

#### **Dítě ukončující předškolní vzdělávání:**

##### Kompetence k samostatnému pohybu

- používá horní a dolní bezpečnostní držení, kluznou prstovou techniku, samostatně se pohybuje ve známém prostředí bez překážek, s překážkami, v budově i venku (šk. zahrada) za přítomnosti dospělého, obousměrně používá schodiště s držením se za zábradlí jednou rukou drží se za ruku ve skupině dětí (na vycházce), rozlišuje specifické zvuky, lokalizuje je, využívá hmatové práce rukou i nohou, pojmenovává předměty, materiály, rozlišuje známé vůně a pachy, využívá je k orientaci, orientuje se v celých prostorách mateřské školy včetně sociálního zařízení, nalezne bez problémů své místo ve třídě, v jídelně, v šatně, orientuje se v přilehlých místnostech školky (jídelna, prostory od hl. vchodu do školky a zpět), částečně se orientuje na školní zahradě.

##### Kompetence schopnosti zapojit se do kolektivní hry

Dítě chápe a respektuje pravidla jednoduchých her a zapojuje se do nich, respektuje vrstevníky a hraje s nimi hry, dodržuje bezpečnostní pravidla (bezpečnostní držení) a respektuje pokyny dospělého, umí relaxovat, pohybuje se bezpečně a ohleduplně vzhledem ke svému okolí, uvědomuje si možnost nebezpečí neadekvátního chování.

## 6. Speciální vzdělávací cíle

Cílem předškolního vzdělávání dítěte s postižením zraku je (v rozsahu jeho možností s přihlédnutím ke zrakovému omezení) získat přiměřenou fyzickou, psychickou a sociální samostatnost s maximálním rozvojem ostatních smyslů, popř. zbytku zraku s osvojením speciálních dovedností a speciálních pomůcek a získat základy pro zdravé sebevědomí a sebejistotu pro schopnost se přizpůsobit životu ve společnosti.

Zraková vada (kombinované vady) přináší s sebou nerovnoměrný tělesný a duševní vývoj (samostatná chůze, koordinace pohybů, rozvoj smyslů). Proto musíme podporovat tělesný rozvoj a zdraví dítěte, jeho osobní spokojenost a pohodu (pod dohledem školního pediatra).

### 6.1. Rozvíjení dítěte a jeho schopnosti učení

Procvičovat schopnosti a dovednosti, které nevidomému dítěti umožní nahradit chybějící zrak a ostatní děti naučí využívat zachovalé zrakové funkce.

Rozvíjet řeč dítěte na podkladě konkrétního názoru.

Podporovat chápání okolního světa, chuť poznávat nové, objevovat neznámé, zkoumat předměty a jevy s použitím ostatních smyslů.

Rozvíjet dětskou fantazii, zájmy a nadání.

Rozvíjet schopnost dítěte přizpůsobovat se, reagovat na změny a vyrovnávat se s nimi.

## 6.2. Osvojení si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost

V rozsahu možností dítěte s postižením přispívat k předávání kulturního dědictví, tradic a jazyka. Rozvíjet schopnost komunikovat a spolupracovat.

## 6.3. Získání osobní samostatnosti

Rozvíjet poznání sama sebe a vlastních možností.

Vést dítě k poznání, že může svou životní situaci ovlivnit, že však za to, jak se rozhodne a co udělá, odpovídá samo.

Rozvíjet sebevědomí a sebedůvěru (rozvojem prostorové orientace, zrakové stimulace, logopedie a rozvojem smyslů).

## **7. Vzdělávací obsah**

Výchova a vzdělávání předškolního dítěte zahrnuje všechny oblasti dětské osobnosti:

- biologická (dítě a jeho tělo) – poznávání svého těla (aktivní pohyb, sebeobsluha, zdravá výživa, bezpečnost a ochrana zdraví)
- psychologická (dítě a jeho psychika) – uvědomování si identity, pocitů a přání (poznávání, prožívání, sebepojetí)
- interpersonální (dítě a ten druhý) – navazování vztahů (respekt a tolerance, komunikace, spolupráce)
- socio-kulturní (dítě a společnost) – respektování pravidel, chápání okolí (rodina a domov, škola, obec, země)
- environmentální (dítě a svět) – vnímání různorodosti světa (souvislosti, vývoj a změna, rozmanitost, ovlivňování člověkem)

Sestavená vzdělávací nabídka směřuje k vytvoření dovedností a základů postojů označených jako konkretizované očekávané výstupy předškolního vzdělávání. Vzdělávací obsah je rozdělen do 4 tematicky zaměřených celků. S některými činnostmi se děti setkávají pravidelně, vzájemně se prolínají, aby bylo možné je vnímat v souvislostech a tím je i lépe pochopit. Vzdělávání je vázáno na individuální možnosti a potřeby dětí. Děti do činností nenutíme, volíme vhodnou motivaci, volitelně se střídají aktivity spontánní i řízené. Snažíme se, aby děti měly možnost se samy rozhodovat o zapojení do daných činností a podílet se společně s námi na plánování aktivit.

### **Tematické celky:**

1. Hledám své blízké
2. Věci mají své místo
3. Poznávám své tělo
4. Zkoumám přírodu

#### 7.1 Hledám své blízké

Charakteristika tematického celku:

Nástup do mateřské školy je pro dítě i jeho rodinu velkým životním okamžikem, kdy se dítě učí odpoutat od rodiny a hledá si nové kamarády. Tato změna by měla být pro dítě co nejpříjemnější.

Vzdělávací nabídka:

##### 7.1.1 Přicházíme do školy, hledáme si nové kamarády

- Seznamujeme se s novými kamarády, učíme se své jméno a jména spolužáků formou her např. „Kdo má míč“, „Kdo Ti stojí za zády“, „Najdi si kamaráda“, „Dlaně k sobě“

- Rytmizace jména – hra „Jak se jmenuješ?“
- Snažíme se začlenit do kolektivu – spontánní i řízená hra
- Rozvíjíme sebeobsluhu – snažíme se být co nejsamostatnější
- Rozvíjíme jemnou motoriku – stavby kostek, práce s modelínou, práce s papírem, navlékání korálků, šroubování šroubů, atd.
- Rozvoj grafomotoriky – volná kresba i omalovánky k danému tématu
- Seznamujeme se s prostředím mateřské školy, ale i s okolím školy
- Na vycházkách se učíme chodit za ruku s kamarádem
- Seznamujeme se s pravidly chování – forma hry či vyprávění
- Společně vytváříme pravidla třídy
- Učíme se pravidla bezpečného chování
- Všichni jsme tu kamarádi – základy respektování vzájemných odlišností (multikulturní prostředí)
- Rozvíjíme slovní zásobu a komunikativní dovednosti – učíme se komunikovat s dětmi i s dospělými, a to jak při spontánní hře, ale i při řízených činnostech, zkusíme nacvičovat různé scénky a rozhovory, hrajeme si maňáskové divadlo
- Slovní zásobu rozvíjíme i pravidelnou četbou a pravidelným zpíváním u klavíru

#### 7.1.2 Já a moje rodina

- Vyprávění o mé rodině, znát jména rodičů a sourozenců – komunitní kruh
- Můj domácí mazlíček – komunitní kruh
- Rozvoj jemné motoriky – modelujeme rodinu, modelování domácího mazlíčka
- Rozvoj grafomotoriky – kreslíme rodinu, kresba domácího mazlíčka
- Hra „Na rodinu“
- Nácvik nových písní – např. „Muzikantská rodina“

#### 7.1.3 Mé vysněné povolání

- Vyprávění o povolání rodičů – komunitní kruh
- „Hádej, čím chci být“ – dítě popisuje své vysněné povolání a ostatní hádají, čím chce být
- Tematická hra na různé povolání – „na prodavače“, „na kadeřníka“, „na řidiče“, apod.
- Nácvik básní k tématu např. „Pekař peče housky“
- Práce v keramické dílně, kuchyňce a na zahradě
- Četba k tématu např. „Pohádka o řemeslech“
- Hra „Kouzelný pytlíček“ – hmatem poznáváme předměty, které se vztahují k jednotlivým profesím

Cíl: zvládnutí nástupu do mateřské školy a zvládnutí odloučení od rodiny. Dokázat se začlenit do kolektivu, najít si kamarády a dokázat s nimi komunikovat, dokázat vyjádřit svůj názor a své pocity. Také dokázat se podílet na pravidlům skupiny. Rozvíjet slovní zásobu, naučit se vyprávět na určité téma. Dále rozvoj sebeobsluhy a jemné motoriky.

## 7.2 Věci mají své místo

Charakteristika tematického celku:

Nástup do mateřské školy děti zvládly, seznámily se s kamarády, a nyní je potřeba, abychom dokázaly poznat a pojmenovat věci kolem nás. V tomto tematickém celku se budou děti zábavnou formou seznamovat s věcmi, s kterými se mohou v životě setkat.

Vzdělávací nabídka:

#### 7.2.1 Mé oblíbené hračky

- Má oblíbená hračka – v komunitním kruhu představujeme kamarádům svou oblíbenou hračku – rozvoj slovní zásoby, nebojíme se mluvit před kamarády
- Poznáváme barvy, tvary, počty a materiál – popis hračky
- Rozvoj jemné motoriky – manipulace s hračkami a grafomotoriky – volná kresba
- Rozvoj sluchu – hra se zvukovými hračkami
- Rozvíjíme orientaci v prostorách mateřské školy
- Učíme se uklízet hračky a hezky se k nim chovat

#### 7.2.2 Poznáváme hudební nástroje

- Povídáme si o tom, kdo by chtěl hrát na nějaký hudební nástroj – komunitní kruh
- Poznáváme hudební nástroje všemi smysly – zrak, hmat a sluch
- Pravidelné zpívání s doprovodem klavíru
- Hra na Orffovo nástroje - rytmizace
- Poslech různých hudebních žánrů
- Rozvoj jemné motoriky a grafomotoriky – zkoušíme vymodelovat či nakreslit svůj oblíbený hudební nástroj

#### 7.2.3 Předměty, které denně používáme

- Kimova hra s předměty denní potřeby – hra na procvičení paměti a pozornosti
- Práce v kuchyňce – seznamujeme se s kuchyňskými potřebami
- Práce na zahradě – seznamujeme se se zahradnickým náradím a náčiním
- Rozvoj komunikace – snažíme se co nejlépe popsat vlastnosti daného předmětu (tvar, materiál, barva)
- Hra „Kouzelný pytlíček“ – hmatem poznáváme předměty, které denně používáme, např. hygienické potřeby, příbor, psací potřeby, apod.

#### 7.2.4 Dopravní prostředky

- Rozvoj komunikace – „Život ve městě“ - v komunitním kruhu si povídáme o životě ve městě a cestování dopravními prostředky
- Rozvoj smyslů – poznáváme dopravní prostředky zrakem, sluchem a hmatem (při práci využíváme knihy, fotografie, reliéfní obrázky, iPad, PC, modely)
- Rozvoj jemné motoriky – stavba železnice, grafomotoriky - omalovánky
- Rozvoj pravolevé orientace – pohybová hra „Vláček“
- Rozvoj slovní zásoby – učíme se básničky k danému tématu
- Učíme se cestovat dopravními prostředky
- Učíme se hrát společenské hry – 3D pexeso „dopravní prostředky“
- Četba na pokračování – např. „O mašině Tomášovi“, „O mašinkách“ apod.
- Návštěva muzeí s danou tematikou

#### 7.2.5 Co si přeji pod vánoční stromeček

- Seznamujeme se s vánočními tradicemi – vyprávění, pohádky, výroba vánočních dekorací, společně se zapojujeme do výzdoby třídy
- Mé vánoční přání – povídání v komunitním kruhu
- Rozvoj jemné motoriky – vyrábíme dárek pro kamaráda, práce s nůžkami a lepidlem

- Rozvoj grafomotoriky – volná kresba – co si přeji pod stromeček
- Četba na pokračování „Vánoční příběhy“, zpěv vánočních koled
- Společné posezení u stromečku

Cíl: seznámit se s věcmi kolem nás, vědět, že k různým činnostem potřebujeme různé věci, naučíme se poznávat a pojmenovávat věci, barvy, tvary a materiály ze kterých jsou vyrobeny. Seznámíme se s dopravními prostředky a cestováním. A na konci tematického celku nás čeká kouzelný vánoční čas, kdy se zasníme a budeme si přát něco krásného pod vánoční stromeček.

### 7.3 Poznávám své tělo

Charakteristika tematického celku:

Již jsme zvládly nástup do mateřské školy, dokážeme poznávat věci kolem nás, ale známe také své tělo? Naučíme se poznávat jednotlivé části těla, ale budeme se snažit rozvíjet sebeobsluhu a jemnou a hrubou motoriku, též se zaměříme na naši mysl a nezapomeneme ani na naše zdraví.

Vzdělávací nabídka:

#### 7.3.1 Naše tělo

- Učíme se poznávat a pojmenovávat jednotlivé části těla
- Získáváme informace o těle a změnách během růstu – použití encyklopedie
- Pohádka „Byl jednou jeden život“ aj.
- Rozvíjíme sebeobsluhu – snažíme se být co nejsamostatnější (oblékání, stravování, hygiena)
- Rozvíjíme jemnou motoriku – stavby kostek, práce s modelínou, práce s papírem, navlékání korálků, šroubování šroubů, puzzle, navlékání céček, apod.
- Rozvoj hrubé motoriky – pravidelná rozcvička, cvičení v tělocvičně, jízda na odrážedlech a koloběžkách, zvládání pohybu v různých terénech
- Rozvoj grafomotoriky – volná kresba i omalovánky k danému tématu
- Písnička s pohybem např. „Hlava, ramena, kolena, palce“
- Četba „Paleček a jeho kamarádi“
- Interaktivní hry – např. „Dlaně k sobě“
- Pravidelné vycházky

#### 7.3.2 Naše mysl

- Rozvíjíme všechny naše smysly – zrak, sluch, hmat, čich a chuť
- Učíme se vyjádřit své pocity a svá přání
- Snažíme se nebát se říct své názory
- Snažíme se ovládat své chování
- Rozvíjíme paměť a pozornost – „Kimova hra“
- Rozvíjíme slovní zásobu – četba, zpěv, vzájemná komunikace, hra „Na pohádkáře“
- Snažíme se uhádnout jednoduché hádanky – hra „Hádej, hádej, hádači“
- Vytváříme zdobněliny a učíme se slabikovat
- Poznáváme počáteční písmena ve slovech
- Pravidelná četba na přání – rozvoj slovní zásoby, ale i paměti a pozornosti, snažíme se daný příběh zpětně převyprávět
- Učíme se třídit předměty podle určitých pravidel
- Rozvoj jemné motoriky a grafomotoriky – učíme se rozvíjet tvořivost a fantazii (volná kresba, stavby ze stavebnic, modelování, práce v keramické dílně)

- Učíme se zorientovat se v labyrintu, procvičujeme pravolevou orientaci
- Učíme se dokončit svou práci

### 7.3.3 Naše zdraví

- Seznamujeme se s druhy sportů – povídání v komunitním kruhu, použití encyklopedií, některé sporty si vyzkoušíme i v praxi
- Návštěva bazénu, kluziště, bobování, míčové hry
- Pohybové hry – např. „Na sochy“, „Na mrazíka“, „Koulovaná“
- Učíme se tančit – tanec „Mazurka“ a „Ptačí tanec“
- Rozvoj hrubé motoriky – pravidelná rozcvička, pravidelná návštěva tělocvičny, pravidelné vycházky
- Prevence nemocí – povídání v komunitním kruhu
- Návlek nových básní k tématu např.: „Bacil“
- Pravidelné čištění zoubků, dodržování hygienických návyků
- Hra „Na doktora“
- Význam zdravé výživy – povídání v komunitním kruhu
- Rozdělujeme potraviny na zdravé a nezdravé
- Poznáváme ovoce a zeleninu – hmat, zrak, čich a chuť
- Práce v kuchyňce – připravujeme ovocný a zeleninový salát
- Seznamujeme se s obchody – „Hádej, kde to nakoupíme“

Cíl: získat základní informace o našem těle, dokázat pojmenovat části těla, vědět, co je pro naše tělo důležité, seznámit se s prevencí nemocí, rozvíjet jemnou i hrubou motoriku, rozvíjet sebeobsluhu, nebát se pohybu, seznámit se s některými druhy sportů, ale také vědět, co je to zdravá výživa. Pokud jde o naše tělo, tak samozřejmě nejde jen o části našeho těla, ale i o naši psychiku, rozvíjíme pozornost, paměť, tvořivost, vnímání, smysly, též dokážeme vyjádřit své přání a pocity.

### 7.4 Zkoumám přírodu

Charakteristika tematického celku:

Máme již mnoho kamarádů, umíme si krásně hrát a komunikovat spolu, dokážeme poznat a pojmenovat věci kolem nás, známe i své tělo, ale ještě jsme neprozkoumali přírodu. Teď je právě na to nejvhodnější čas, jelikož se nám již probouzí, a tak budeme mít možnost zkoumat přírodu na vycházkách a výletech. Tak hurá na to, ať se ještě něco nového naučíme!

Vzdělávací nabídka:

#### 7.4.1 Roční období

- Seznamujeme se s názvy jednotlivých ročních období, ale také s jejich znaky – povídání v komunitním kruhu, pohádky, písničky, hry, encyklopedie, vycházky
- Rozvíjíme sebeobsluhu – snažíme se být co nejsamostatnější
- Rozvíjíme jemnou motoriku – puzzle „Znaky ročních období“, práce s nůžkami – vystřihujeme sluneční paprsky, práce s modelínou – modelujeme sluníčka
- Rozvoj grafomotoriky – volná kresba i omalovánky (běžné i reliéfní) k danému tématu
- Učíme se zorientovat se v čase – dokážeme rozdělit rok na roční období, měsíce, také známe dny v týdnu, ale i části dne
- Pohybová hra např. „Honzo, vstávej“
- Slovní zásobu rozvíjíme pravidelnou četbou a pravidelným zpíváním u klavíru



- Nácvič nových písni s tematikou ročních období, hra na Orffovy nástroje
- Nácvič nových básniček – jarní a velikonoční tematika
- Svátky jara – povídáme si o tradicích, vyrábíme různé dekorace, pečeme velikonoční mazanec
- Pohybová hra „Velikonoční propletenec“

#### 7.4.2 Barvy a plody přírody

- Poznáváme přírodniny - přírodniny na poznávání si samy sbíráme na vycházkách
- Třídění přírodnin – rozvoj pozornosti
- Kimova hra s přírodninami – rozvoj pozornosti a paměti
- Pohybová hra „Ovocný kompot“, „Na sadaře“
- Práce v kuchyňce – ovocný koláč, zeleninová pomazánka
- Rozvoj smyslů – poznáváme ovoce a zeleninu – zrak, hmat, čich, chuť
- Rozvoj jemné motoriky – vyrábíme z přírodnin koláže a dekorace
- Barvy a kouzla s nimi – poznávání barev, míchání barev, zapouštění barev do klovatiny
- Třídíme barvy – hra „Čáp ztratil čepičku, měla barvu, barvičku“
- Pohádka „O veliké řepě“

#### 7.4.3 Jaké známe rostliny

- Poznáváme rostliny – vycházky, encyklopedie, reliéfní obrázky
- Jakou květinu mám nejraději – snažíme se vyjádřit svůj názor
- Rozvoj smyslů – poznáváme květiny zrakem, hmatem a čichem
- Rozvoj jemné motoriky – vyrábíme květiny z papíru a ze zažehlovacích korálků
- Pohybová hra „Věneček z kytíček“ – rozvoj pohybu, ale i slovní zásoby
- Učíme se zasévat semínka, starat o květiny, pracovat na zahradě
- Pravidelné vycházky do přírody
- Návštěva Botanické zahrady
- Návštěva Královské zahrady Pražského hradu a jarní výstavy květin ve skleníku této zahrady
- Pohádka „O Šípkové Růžence“
- Nové tematické písničky – zpěv lidových písni s klavírem

#### 7.4.4 Jaká známe zvířátka

- Poznáváme zvířátka a jejich mláďátka – vycházky, encyklopedie, reliéfní obrázky, modely
- Návštěva přírodovědného kabinetu
- Poznáváme zvuky zvířat – CD, PC, iPad, vycházky
- Kde bydlím – učíme se rozdělit zvířátka podle místa, kde žijí
- Pohybová hra např. „Motýl“, „Ježek“
- Hra „Na pohádkáře“ – rozvoj komunikace, slovní zásoby a fantazie – vymýšlíme pohádku na zvířecí téma
- Mé oblíbené zvířátko – vyprávění v komunitním kruhu, ale též výtvarná činnost (kresba, modelování, keramická dílna)
- Můj domácí mazlíček – vyprávění v komunitním kruhu o našich domácích mazlíčcích
- Hra „Hádej, kdo jsem“ – myslím si nějaké zvířátko a ostatní hádají, které zvířátko jsem
- Návštěva Zoologické zahrady, návštěva farmy

- Čtení k tématu na pokračování – např. pohádky „O chytré kmotře lišce“, „Kocour Mikeš“
- Nové tematické písničky – zpěv s klavírem

#### 7.4.5 Ochrana životního prostředí

- Seznamujeme se s tím, co tento pojem znamená – komunitní kruh
- Používáme dětskou encyklopedii – získáváme nové informace
- Učíme se třídít odpad do „třídního kontejneru“
- Víme, jak se máme v přírodě chovat
- Víme, že neplýtváme vodou
- Seznamujeme se s výrobou recyklovaného papíru

Cíl: získat co nejvíce informací o přírodě při činnostech ve třídě, ale především na vycházkách, výletech či při pobytu na škole v přírodě. Dokážeme rozdělit rok na roční období, ale i na měsíce, dny v týdnu a pojmenujeme i části dne. Poznáváme zvířátka, rostliny a přírodniny. Víme, jak se v přírodě chováme a jak se máme o přírodu starat. Rozhodně i v tomto období nezapomeneme na rozvoj přátelství, komunikace, budeme se snažit dodržovat již naučená pravidla chování, i nadále budeme rozvíjet sebeobsluhu a jemnou a hrubou motoriku.

## 8. Očekávané výstupy

### 8.1. Dítě a jeho tělo

Zachovávat správné držení těla, zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, pokud možno i různé způsoby pohybu v různém prostředí.

Je-li to možné, zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku.

Koordinovat lokomoci a další pohyby a polohy těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou, vědomě učinit jednoduchý pohyb podle návodu a přizpůsobit jej podle pokynu, ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem.

Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, rozlišovat vůni, chuť, vnímat hmatem apod.).

Zvládnout sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturní, hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.), pojmenovat části těla, některé orgány.

Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, sportovním náčiním a náradím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami.

### 8.2. Dítě a jeho psychika

Využívat všech smyslů, záměrně pozorovat určitý předmět či objekt, soustředit se na činnost a udržet pozornost po určitou dobu, poznat a pojmenovat většinu toho, čím je dítě obklopeno.

Přemýšlet a umět vyjádřit obsah svého přemýšlení, porovnávat, uspořádávat a třídít soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu přibližně do šesti, chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi, apod.)

Osvojit si elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině. Naučit se nazpaměť krátké texty a vybavit si je.

#### 8.2.1. Jazyk a řeč

Dítě se bude učit:

- správné vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

- vést rozhovor (naslouchat druhým, sledovat řečníka i obsah, umět se ptát)
- domluvit se verbálně
- porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat ho ve správných větách)
- formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výroky, slovně reagovat
- učit se nová slova, ptát se na slova, kterým nerozumí
- reprodukovat říkanky, písničky, pohádky
- popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)
- chápat slovní vtip a humor
- sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech
- utvořit jednoduchý rým
- poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma
- soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film, užívat telefon

### 8.2.2. Sebepojetí, city, vůle, poznávací schopnosti a funkce, představitost a fantazie, myšlenkové operace

- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory, umět vyjadřovat své názory
- ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení
- respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti, zorganizovat hru
- uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí, umět odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

### 8.3. Dítě a ten druhý

- navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho
- přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství
- uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je
- umět spolupracovat s ostatními dětmi
- dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla
- respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.
- bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.
- chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc

### 8.4. Dítě a společnost

- uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)
- pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat
- chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé
- začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti

- porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých (pohlazení, štípnutí apod.)
- adaptovat se na život ve škole
- chovat se a přistupovat zdvořile k druhým lidem, k dospělým i k dětem
- dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát „fér“
- zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod.

### 8.5. Dítě a svět

- orientovat se bezpečně ve známém prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
- zvládat běžné činnosti a požadavky na dítě kladené i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- všimnout si změn a dění v nejbližším okolí
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu ve svém okolí)
- nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, poznávat přírodu v okolí, živé tvory apod.

## **9. Program rozvoje náhradních smyslů a zachovaných zrakových funkcí**

Základem poznání dítěte je vnímání smysly. Dítě s postižením zraku se musí učit od nejtělejšího věku správně užívat zrak (jeho zbytky, světlocit apod.), sluch a hmat. Do úplného rozvoje náhradních smyslů patří ještě čichové a chuťové vnímání.

Rozvoj smyslů je pro zrakově postižené zdrojem dovedností, kterými budou po dobu celého života upřesňovat informace, které se k nim dostávají. Je pro ně proto nezbytně důležité věnovat se rozvoji všech zbývajících smyslů, tedy kompenzaci, stejně jako reedukaci smyslů oslabených. Týká se to kromě zraku také často sluchu a hmatu, protože v současné době převažují kombinovaná postižení CNS.

Dříve široce rozšířený názor, že TZP osoby mají všechny ostatní smysly více rozvinuté, je velmi zavádějící. Nepoškozené smysly nejsou u zrakově postižených vrozeně vyvinuty lépe, ale systematickou speciální péčí je možné dosáhnout jejich zdokonalení. Proto je rozvoji ostatních smyslů věnována mimořádná pozornost.

### 9.1. Sluch

Je základním prostředkem pro orientaci TZP dítěte. Umožňuje poznávání osob, sledovat dění. Je potřeba také cvičit sluchovou paměť a učit děti k vědomé a soustředěné sluchové pozornosti. Především cvičením.

Jde o to slyšet a sledovat hovor, odkud hlas a zvuk přichází, eliminovat šumy, poznat osoby podle hlasu, rozlišit hlasitost, pomalé a rychlé kroky, charakteristické zvuky různých povrchů.

**Cílem** je především si zvuky uvědomit, rozeznat, lokalizovat a určit směr jejich pohybu.

Při rozvoji sluchového vnímání se začíná se statickým zdrojem zvuku, později lze použít i mobilní zdroj.

### 9.2. Hmat

Při rozvoji je respektována individualita dítěte a je brán ohled na jeho dosavadní zkušenosti.

Různé části pokožky nejsou stejně citlivé, nejpřesněji vnímá špička jazyka, potom následuje poslední článek prstu a rty, na čele a tvářích nejlépe vnímáme teplotní rozdíly.

Při silném tlaku na kůži vzniká nepřesný hmatový vjem.

Při pomalém pohybu po kůži se vnímání stává přesnějším.

Rozlišovací schopnosti dětí se dají procvičováním zdokonalit.

**Cílem** je hmatová připravenost – třídění, párování, vkládání, navlékání, práce s papírem, modelování, prohlížení jednoduchého reliéfu, kolíčkování, vnímání vlastností povrchu, přendávání, držení a poznávání předmětů, klíčový úchop, špetka.

#### **Propedeutika výuky Braillova písma:**

– orientace na ploše, kolíčkování, sledování linie

#### 9.3. Čich a chuť

Rozvoj čichu a chutí se také zařazuje do kompenzačního systému zrakově postiženého dítěte.

Čich je stálým průvodcem zrakově postiženého dítěte. Podává významné informace o prostředí a předmětech, například pro identifikaci obchodu nebo trasy apod.

Dítě se učí rozeznávat pachy (původ, lokalitu, intenzitu, libé a nelibé).

Při rozvoji chuti a čichu se učí rozlišovat jednotlivá jídla, poznávat jejich vlastnosti (sladký, kyselý, voňavý, páchnoucí apod.).

**Cílem** je rozeznávat vůně a pachy, rozeznávat potraviny a různé chutě (sladký, kyselý, hořký, trpký, slaný).

### **10. Program prostorové orientace a samostatného pohybu**

Do programu prostorové orientace a samostatného pohybu je zařazeno dítě na návrh SPC popř. odborného garanta dané speciální péče ve škole a podle podmínek a organizačních možností školy.

Již v raném věku je důležité, aby se zrakově postižené děti naučily samostatně pohybovat ve známém i neznámém prostředí, tzn., aby se postupně seznamovaly s prostorovou orientací a vytvořily si základní dovednosti a návyky z této oblasti.

Specifikum prostorové orientace tedy spočívá nejen v rozvoji smyslů a pohybových dovedností, ale patří sem i motivační a rozumová příprava. Tím se předchází problémům, které by mohly nastat při nástupu do školy. V té době je důležité, aby už děti uměly základní orientaci v určité části budovy, měl by být odbourán strach z neznámého prostředí, schodů apod. Lépe tak zvládnou přechod z mateřské do základní školy, popř. adaptaci na internát.

**Cílem** je samostatný pohyb dítěte, orientace v mateřské škole, správná chůze a správné držení těla. Dále sluchová orientace, základní představy o prostoru, rozlišování základní struktury terénu. Cílem rozumové přípravy je bezpečné a ohleduplné chování a uvědomění si nebezpečí.

#### **Obsah rozvoje prostorové orientace**

- chůze s vidícím průvodcem
- bezpečnostní postoje
- kluzná prstová technika
- omezování odchylek od přímého směru
- odhad vzdálenosti
- odhad úhlů - informativně
- vnímání sklonu dráhy
- rozvoj sluchové orientace
- chůze po schodišti
- posilování stability
- vnímání překážek
- rozvoj poznávací a rozlišovací funkce hmatu

### **11. Program individuální logopedická péče**

Začátku samotné logopedické terapie předchází:

- stanovení rodinné a osobní anamnézy
- orientační vyšetření sluchu

- orientační vyšetření fonemického sluchu
- orientační vyšetření zrakového vnímání
- orientační vyšetření motoriky
- orientační vyšetření výslovnosti
- orientační vyšetření laterality

Ke každému dítěti se přistupuje individuálně, respektují se jeho potřeby a vychází se z jeho momentální vývojové úrovně. Postupuje se podle zásad specifických pro danou vadu řeči. Odstraňovány jsou symptomatické vady řeči, rozvíjeny jsou všechny jazykové roviny řeči.

Dle potřeb dítěte jsou prováděna např.:

- dechová a fonační cvičení
- rytmická cvičení
- hlasová cvičení
- cvičení zaměřená na rozvoj hrubé motoriky, jemné motoriky a motoriky mluvidel
- cvičení zaměřená na rozvoj grafomotoriky
- rozvoj fonemického sluchu
- rozvoj slovní zásoby
- reedukace výslovnosti jednotlivých hlásek
- vyvozování hlásek, slabik
- zapojení hlásky do slabik
- zapojení hlásky do slova s pomocí mluvního vzoru
- fixování hlásky v řeči
- nácvik sebekontroly při zapojení hlásky do běžné mluvy
- regulace tempa řeči
- rozvoj komunikační schopnosti

Logopedická péče u zrakově postižených dětí vychází z obecných pravidel reedukace řečových vad, klade ale větší důraz na osobnost logopeda a jeho schopnost přizpůsobit terapii postiženému dítěti. Úkolem učitele je nalézt takový způsob reedukace či edukace, který bude dítěti vyhovovat. U dětí s postižením zraku je při logopedické péči využíván sluch a hmat. Běžné pomůcky (logopedické zrcadlo, obrázky, pracovní listy) nejsou často využitelné, a proto je učitel přizpůsobuje zrakovému postižení dítěte a vytváří si pomůcky speciální.

**Cílem** logopedické péče je odstranění symptomatických vad řeči.

## 12. Program zrakové terapie

Zraková terapie začíná orientačním vyšetřením zrakových funkcí – tzv. zraková diagnóza. Následuje zraková stimulace a zrakové činnosti.

Zraková stimulace a zrakové činnosti představují soubor technik a metod, které mají za cíl naučit dítě využívat každý i sebemenší zbytek zraku.

Těmito speciálními metodami usilujeme o lepší využití stávajícího zrakového potenciálu v kontextu s využitím rehabilitačních a kompenzačních pomůcek.

Aby měla zraková terapie maximální účinnost, dodržují se určité zásady.

Se zrakovou terapií se začíná v raném věku dítěte. Probíhá individuálně a pokud možno v pevně stanovenou dobu. Činnosti související se zrakovou terapií jsou prováděny formou hry. Dítě je vedeno k tomu, aby získané dovednosti aplikovalo i do ostatních oblastí života, např. v prostorové orientaci, při herních činnostech a řízených činnostech.

### Okruhy činností:

- reakce na světlo
- lokalizace světla
- zdroj světla v pohybu

- senzomotorická koordinace
- diskriminace barev
- lokalizace objektů
- diskriminace tvarů a velikosti
- souvislost mezi částí a celkem
- vizuální paměť
- práce s televizní lupou

**Cílem** je prevence funkční zrakové vady a zachování a rozvoj stávajících zrakových funkcí.

### **13. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami**

Vychází z §16 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon) v platném znění a vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných v platném znění.

Při práci s dětmi se respektují individuální potřeby a možnosti každého dítěte. Tyto jsou východiskem při přípravě vzdělávacích programů pro jednotlivé děti. Snahou je vytvoření optimálních podmínek k rozvoji osobnosti každého dítěte tak, aby dosáhlo co největší samostatnosti. Na podkladě doporučení SPC mají tyto děti právo na poskytování podpůrných opatření, která realizuje mateřská škola. Ve Škole Jaroslava Ježka – mateřské škole mají všechny děti speciální vzdělávací potřeby.

### **14. Vzdělávání dětí nadaných**

Dítě, které vykazuje známky nadání, je podporováno v jeho rozvoji. Mateřská škola zajišťuje stimulaci různých druhů nadání a to tak, aby je dítě mohlo individuálně rozvíjet.

### **15. Vzdělávání dětí od dvou do tří let**

Mateřskou školu mohou podle aktuálních podmínek a po individuálním posouzení navštěvovat děti od dvou let. Pro dvouleté dítě je zařazení do mateřské školy první sociální zkušeností mimo rodinu. Vzdělávací program a režim se přizpůsobuje individuálním potřebám a možnostem dětí.

V mateřské škole je dostatečné množství hraček a pomůcek vhodných pro tento věk a typ postižení. Vše je průběžně kontrolováno a doplňováno. Prostředí a materiální vybavení mateřské školy je připraveno i pro tuto věkovou skupinu. Pro děti je vypracován adaptační plán.

Při práci s dětmi pomáhá asistentka pedagoga.

### **16. Autoevaluace**

#### **Oblasti autoevaluace**

Autoevaluace je procesem vlastního průběžného vyhodnocování vzdělávacích činností, podmínek i organizace realizovaných uvnitř MŠ. Poskytuje škole zpětnou vazbu ke korekci vlastní činnosti a současně slouží jako východisko pro další práci.

V rámci vnitřní evaluace posuzujeme tyto oblasti: podmínky ke vzdělávání, průběh vzdělávání, podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, dětí, rodičů a dalších osob na vzdělávání, výsledky vzdělávání žáků (pedagogická diagnostika), řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.

#### **Cíle autoevaluace**

Cílem autoevaluace školy je provést analýzu a následně hodnocení stávajícího stavu a úrovně všech sledovaných oblastí výchovy a vzdělávání dětí s postižením zraku. Dále stanovit opatření a

úkoly pro následující období a tím se pokusit o zkvalitnění péče o zrakově postižené a vytvoření takového výchovně vzdělávacího prostředí, které připraví zrakově postižené děti ke vzdělávání v základní škole. U dětí se souběžným postižením více vadami posuzujeme vhodnost zařazení, dominantní postižení a řešíme ve spolupráci s ŠPZ možnosti školy zajistit potřebná podpůrná opatření v oblasti, pro kterou není škola zřízena.

<b>AUTOEVALUACE ŠKOLY</b>			
<b>Předmět autoevaluace</b>	<b>Prostředky evaluace</b>	<b>Časový plán</b>	<b>Odpovědnost</b>
Podmínky ke vzdělávání	prostorové podmínky, personální podmínky, organizace	průběžně 2x ročně	ředitel, zástupce ředitele pro MŠ a třídní učitelé
Průběh vzdělávání a naplňování cílů – evaluace jednotlivých tematických částí ŠVP Předměty speciální péče	soulad ŠVP (TVP) s rámcovým vzdělávacím programem (RVP PV), zpětná vazba tematických částí	průběžně, písemně, po skončení daného tematického celku, předměty speciální péče 2x ročně	třídní učitelé, učitelé speciální péče, zástupce pro MŠ
Úroveň vzdělávacího procesu	Sledování vývoje dítěte, rozbor hodnocení, metody a formy práce, sledování pokroků dítěte	průběžně, písemně, po skončení daného tématu	třídní učitelé, učitelé speciální péče, vedení
Vstupní ped. diagnostika – průběh adaptačního pobytu	Pozorování, metody a prostředky práce	písemně – měsíc po skončení adaptačního pobytu v MŠ	třídní učitelé, učitelé speciální péče
Řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	kvalifikovanost pedagoga, jeho další vzdělávání a výsledky jeho práce, hospitace, rozhovory s rodiči	průběžně, druhé pololetí školního roku	ředitel, zástupce ředitele pro MŠ
Úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům	podmínky vzdělávání, výše mimorozpočtových zdrojů	1 x ročně	třídní učitelé, rodiče, vedení školy